

Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları*

Gülseren DAĞLAR** Dilek BİLGİÇ*** Gülbahtiyar DEMİREL*

Öz

Giriş: Kadına yönelik şiddet dünyada ve ülkemizde önemli sorunlardan birisidir. Şiddete uğrayan kadına sağlık hizmeti sunan sağlık çalışanlarından birisi özellikle ebe ve hemşirelerdir. **Amaç:** Araştırmada ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Kesitsel tanımlayıcı çalışmadır. Örneklem seçimi yapılmamış evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya Cumhuriyet Üniversitesi Ebelik ve Hemşirelik bölümlerinde okuyan toplam 1389 öğrenci katılmıştır. Veriler 15 Ekim-15 Kasım 2014 tarihleri arasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılarak anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öğrencilerin %33.3’ü ebelik, %66.6’sı hemşirelik bölümündedir. Öğrencilerin %61.1’i şiddete tanık olduğunu, %26.2’si anne babaları tarafından şiddete uğradıklarını, en fazla aile içinde psikolojik şiddet (%49.0) gördüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %57.2’si derslerde şiddetin işlendiğini, %65.4’ü şiddete uğrayan kadına yaklaşımda bulunamayacağını belirtmektedir. Hemşirelik bölümünde okuyan, 1. sınıf, erkek, geniş ve parçalanmış ailede yaşayan, anne babası okuryazar olmayan ve köyde yaşayan öğrencilerin şiddete ilişkin tutumlarında geleneksel görüşe daha yaklaştığı belirlenmiştir. Şiddete tanık olanların olmayanlara göre çağdaş görüşe yaklaştığı saptanmıştır. **Sonuç:** Şiddete tanık olan öğrencilerin kadına yönelik uygulanan şiddete ilişkin tutumlarının çağdaş görüşe yaklaştığı belirlenmiş, öğrencilerin yarısından fazlası şiddete uğramış kadına yaklaşımda bulunamayacağını belirtmiştir. Geleceğin ebe ve hemşirelerine eğitim süreçlerinde kadına yönelik şiddet konularının işlenmesi, duyarlılık ve bilgilendirme eğitimleri yapılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadın, Tutum, Ebe, Hemşire.

Abstract

Nursing and Midwifery Students’ Attitudes Towards Violence Against Women

Background: Violence against women is one of the significant problems in our country as in all over the world. Since healthcare professionals especially midwives and nurses constitute one of the occupational groups with which women exposed to violence encounter. **Objectives:** It is targeted herein to determine nursing and midwifery students’ attitudes towards violence against women. **Methods:** Current study is a cross-sectional descriptive study, sampling selection wasn’t made and it is tried to reach the entire universe. Sampling is made up of 1389 students studying in Cumhuriyet University, Nursing and Midwifery departments. Data are collected from 15 October to 15 November 2014 by the questionnaire method using “Personal Information Form” and “Scale of Nursing and Midwifery Students Attitudes Towards Violence Against Women”. Data were evaluated in SPSS program. **Results:** 33.3% and 66.6% of students are studying respectively at the departments of midwifery and nursing. 61.1%, 26.2% and 49.0% of students are reported respectively to have witnessed violence, have been exposed to violence and physiological violence. 57.2% of students stated that violence is discussed in the courses and 65.4% of them stated that they couldn’t approach the women who are exposed to the violence. Traditionalism is found to have increased in the attitudes of ones at first grade, men, those living in a large and broken family and the ones whose mother and father are not literate and live in a village towards violence. The ones who witnessed violence are found to have pulled away from the traditionalism and to have approached more modern view as compared with the ones who haven’t witnessed it. **Conclusion:** Students who witnessed violence was found to pull away from traditionalism and approach modern view and more than half of the students stated that they can’t approach a woman exposed to violence. It is important to discuss gender mainstreaming and violence to women and to carry out awareness and information trainings in the educational process of the future midwives and nurses.

Key words: Violence, Women, Attitude, Midwife, Nurse.

Geliş tarihi: 05.12.2016

Kabul tarihi: 15.06.2017

Dünya Sağlık ve Şiddet Raporunda (2002); şiddet özel bir ilişkide fiziksel saldırganlık, cinsel zorlama, psikolojik istismar ve kontrol etme davranışı şeklindeki eylemlere bağlı olarak ortaya çıkan fiziksel, cinsel ve psikolojik zarara neden olan davranış olarak tanımlanmakta olup şiddetin özellikle ev ortamında yaşandığı ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozana 2002). 86 ülkeyi kapsayan United Nation (UN) Women 2011 çalışma verilerine göre kadınların %70’i fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. 15-44 yaş arası kadınlara yönelik şiddet; kanser, trafik kazaları, sıtma ve savaşların tamamının neden olduğu ölüm ve sakatlıklardan daha fazla ölüm ve sakatlığa neden olmaktadır (Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet [KABYŞ] İnceleme Raporu, 2011).

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (KYAİŞ) “Aile içinde meydana gelen, cinsiyete dayalı, kadın üzerinde baskı ve üstünlük kurmayı amaçlayan, tehdit, dayatma, kontrol içeren, psikolojik, cinsel, ekonomik, fiziksel zararlar sonuçlanan ve kadının bir birey olarak haklarını ihlal eden her türlü eylemdir. KYAİŞ yaş, eğitim ve gelir düzeyi ne olursa olsun tüm kadınların yaşadığı bir sorundur. Herhangi bir şiddet biçimine kadın hayatında en az bir kere maruz kalmıştır (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önleme [KYAİŞ] Projesi, 2013). Danimarka’da kadınların %22’si, Almanya’da %25’i, Norveç’te %13.9’si hayatlarının bir döneminde, yakın yaşam arkadaşlığı (eşler, eski eşler ve/veya birlikte yaşanan kişiler) sürdürdüğü birinin uyguladığı fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır (United Nation [UN] Women, Violence against Women Prevalence, 2013). Ülkemizde de her 3 kadından biri eşinden fiziksel şiddet görmekte, bu kadınların yarısı ise şiddet gördüklerini daha önce kimseye söylemediklerini belirtmektedir (KABYŞ İnceleme Raporu, 2011). Dönmez, Şimşek ve Günay (2012) yaptıkları çalışmada da erkeklerin bildirimine göre erkeklerin üçte biri eşlerine hem ekonomik hem de fiziksel şiddet uygulamaktadır.

*Bu çalışma 26-29 Nisan 2016 tarihlerinde Adana’da düzenlenen 3. Uluslararası & 7. Ulusal Çukurova Ebelik Öğrencileri Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur. **Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas. ***Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir. E-mail: bilgicdilek@gmail.com.

Görüldüğü gibi kadına yönelik şiddet tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en önemli sorunlardan birisidir ve bu konudaki çalışmalar çoğunlukla kadınların düşüncelerini içermekte ve kadınların bildirimlerine dayanmaktadır (Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması [TKYAİŞ], 2009). Aile/ev içinde ya da dışında yaşanan şiddet bazı farklılıklar da göstermektedir. Çoğu kadın ev dışında yaşadığı şiddet ya da taciz hakkında daha kolay konuşup buna karşı çıkabilirken, aile içinde yaşadığı şiddeti gizli tutma, sineye çekme, çaresizce durumu kabullenme eğilimindedir (KYAİŞ Projesi, 2013). KYAİŞ yaygın olarak toplumsal bir sorun olup toplumsal ve bireysel bakımdan olumsuz sonuçları bulunduğu şiddetin önlenmesi için toplumun tüm kesimlerinin, bireysel ve mesleki bakımdan herkesin katkıda bulunması son derece gerekli ve önemlidir (KYAİŞ Projesi, 2013). Bu bağlamda, şiddet, büyük bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmakta ve şiddete ilişkin çalışmaların artırılması büyük önem arz etmektedir.

Toplumda şiddetsiz bir kültür oluşturmada, şiddeti önleme, koruma, azaltma ve erken müdahalede sağlık çalışanına önemli görevler düşmektedir. Aile içi şiddet olgularının tanımlanmasında, mağdurlara tıbbi bakım, destek, danışmanlık sunmada ve rehabilitasyonunda sağlık çalışanlarının anahtar konumda olması beklenmektedir (Krug ve ark., 2002). Şiddete maruz kalan kadının ilk karşılaştığı meslek gruplarından biri ebe ve hemşirelerdir. Ebe ve hemşirelerin savunuculuk, danışmanlık, eğitim ve bakım rollerinin gereği, kadının, ailenin ve toplumun sağlığının korunması ve iyileştirilmesi gerektiğinde rehabilitasyonu sağlama işlevleri vardır. Özellikle aile planlaması, doğum öncesi ve sonrası bakım, çocuk sağlığı ve ruh sağlığı hizmetleri veren sağlık çalışanı Aile İçi Şiddet (AİŞ) ile mücadelede önemli bir rol oynamaktadır (Declaration on the Elimination of Violence Against Women, 1993). Ancak yapılan çalışmalar sağlık çalışanlarının çoğunun, şiddete uğramış kadının gereksinimlerini ve görüşmelerin sorumluluğunu alabilecek yeterlilikte bir eğitime sahip olmadığını göstermektedir (Ending Violence Against Women, 1999; World Health Organization [WHO], 1997).

Sağlık çalışanlarının aile içi şiddete ve mesleki rollerine ilişkin kendi duygularının farkında olması, bu duygularını kontrol etmesi, objektif olması şiddete maruz kalan kadınlara yardım edebilmesi için gereklidir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin “şiddet ile ilgili deneyimleri” ve “KYAİŞ’e ilişkin tutumlarının belirlenmesinin şiddete karşı farkındalık oluşturma ve şiddeti önleme çalışmalarının özellikle ebelik ve hemşirelik bölümleri için önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda yapılan bazı çalışmalarda hemşire ve ebelerin eş dövmeye karşı genel olarak olumsuz/onaylamayan bir tutuma sahip olduğu (Kıyak ve Akın, 2010), hemşirelik bölümü öğrencilerinin problemlerin çözümünde şiddeti bir araç olarak algıladığı (Kanbay, Işık, Yavuzaslan ve Keleş 2012), kadına yönelik şiddet ile ilgili tutumların (fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel) azımsanamayacak oranda olumsuz olduğu (Kanbay ve ark., 2012; Karabulutlu, 2015), kadına yönelik aile içi şiddet ve cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının toplumda var olan geleneksel görüş yönünde olduğu (Kaplan, Akalın, Pınar ve Yılmaz 2014) belirlenmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışma ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının modern yapıda mı yoksa geleneksel mi olduğunu belirlemekle birlikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını etkileyen faktörleri saptamak amacıyla yapılmıştır. Yeterince araştırılmamış bir alan olarak gözlemlenen ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin deneyimlerini, düşüncelerini inceleyen yaptığımız bu araştırmanın bu alandaki gereksinime katkıda bulunması beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla kesitsel tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri

Araştırma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik, Hemşirelik Bölümü ve Şişehri Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde 15 Ekim-15 Kasım 2014 tarihlerinde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Ebelik ve Hemşirelik Bölümü ile Şişehri Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde okuyan toplam 1517 öğrenci oluşturmuştur.

Örnekleme kapsamına belirtilen bölümlerde okuyan toplam 1389 öğrenci alınmıştır. Hemşirelik bölümlerinde ki öğrencilerden toplam 70, ebelik bölümünden 28 öğrenci çalışmaya katılmak istemediklerinden, 30 öğrenci de anket formunu eksik doldurdıklarından dolayı çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada örnekleme seçimi yapılmamış evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın bağımlı değişkeni öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarıdır. Bağımsız değişkenler ise sosyo-demografik özellikler ile kadına yönelik şiddete ilişkin özelliklerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu” ve öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla “Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği (ŞİTÖ)” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyeti, sınıfı, anne ve baba eğitim durumu, yerleşim yeri vb.) ve kadına uygulanan şiddete tanık olma, anne-baba tarafından şiddete uğrama ve eğitim süresince derslerde kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi almaya yönelik soruların yer aldığı toplam 12 sorudan oluşmuştur.

Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği (ŞİTÖ): Gömbül (2000) tarafından geliştirilen ŞİTÖ; sağlık personelinin ailede kadına eşi tarafından uygulanan şiddete ilişkin tutumunu belirlemektedir. Ölçekte; ekonomik şiddete ilişkin 7 soru (9, 14, 15, 16, 17, 18, 19. ifadeler), duygusal, psikolojik, cinsel şiddete ilişkin 6 soru (7, 8, 10, 11, 12, 13. ifadeler), meşrulaştırıcı mitlere

ilişkin 3 soru (1, 2, 3. İfadeler) ve neden açıklayıcı mitlere ilişkin 3 soru (4, 5, 6. ifadeler) olmak üzere toplam 19 tutum ifadesi yer almaktadır. Likert tipi ölçekte; kesinlikle katılmıyorum "1", katılmıyorum "2", kararsızım "3", katılıyorum "4" ve tamamen katılıyorum "5" şeklinde puanlanmıştır. 19 sorunun 6'sı (7, 8, 10, 11, 12, 13. ifadeler) negatif yüklü maddelere karşılık gelmektedir. Ölçek tutum puanı ortalaması $X = 57$ (min = 19, maks = 95)'dir. Alt ölçek tutum puan ortalamaları sırasıyla; ekonomik şiddet $X = 21$ (min = 7, maks = 35), duygusal, psikolojik, cinsel şiddet $X = 18$ (min = 6, maks = 30), meşurlaştırıcı ve neden açıklayıcı mitler için ise $X = 9$ (min = 3, maks = 15)'dur. Tutum puanının yüksek olması, sağlık personelinin şiddete ilişkin tutumunda geleneksellikte artmayı, tutum puanının düşük olması ise geleneksellikten uzaklaşmayı ve çağdaş görüşü göstermektedir (Gömbül, 2000). Gömbül'ün (2000) çalışmasında ölçeğin geçerlilik düzeyi .8233 bulunmuştur. Çalışmamızda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa = .841 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada veriler, 15 Ekim-15 Kasım 2014 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Öğrencilerin okudukları bölümlerde ders başlamadan önce (ilgili öğretim elemanı izniyle) sınıf ortamında araştırmacılar tarafından araştırmanın amacı açıklandıktan ve bilgilendirilmiş onamları alındıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere Kişisel Bilgi Formu ve Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Veriler, gözlem altında yanıtama tekniği ile anketin doldurulmasıyla elde edilmiştir. Araştırmada veriler SPSS 22.0 paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde; sayı ve yüzdelik dağılım, tek yönlü varyans analizi, bağımsız iki örnek t testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (Etik karar no:2014-10/06) onay alınmıştır. Ayrıca çalışmanın yapıldığı Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümü ile Şuşehri Sağlık Yüksekokulu'ndan uygulama izni alınmıştır. Çalışma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sadece Sivas'ta bulunan Ebelik ve Hemşirelik Bölümlerinde yapılmış olmasından sonuçların genellenememesi bu çalışmanın en önemli sınırlılığı iken çalışma örneklem sayısı (n:1389) da azımsanamayacak düzeydedir.

Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin %91.05'ine (n = 1389) ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20.05 ± 5.09 yıl, üçte ikisi (%66.7) hemşirelik üçte biri (%33.3) ise ebelik bölümü öğrencisidir. Öğrencilerin; %79.0'u 19-22 yaş aralığında, %82.8'i kadın, %80.8'inin aile tipi çekirdek, %54.8'inin annesi, %40.7'sinin babası ilköğretim mezunu, %51.6'sı şehirde yaşamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özellikleri

		n	%
Bölümü	Ebelik	463	33.3
	Hemşirelik	926	66.7
Yaş Grubu	≤ 18	232	16.7
	19-22	1098	79.0
	23-26	52	3.7
	≥ 27	7	0.5
Sınıfı	1. sınıf	474	34.1
	2. sınıf	508	36.6
	3. sınıf	283	20.4
	4. sınıf	124	8.9
Cinsiyeti	Kadın	1150	82.8
	Erkek	239	17.2
Aile Tipi	Çekirdek	1122	80.8
	Geniş	246	17.7
	Parçalanmış	21	1.5
Anne Eğitimi	Okuryazar değil	216	15.6
	İlköğretim	761	54.8
	Ortaokul	244	17.6
	Lise	134	9.6
	Üniversite	34	2.4

Baba Eğitimi	Okuryazar değil	33	2.4
	İlköğretim	565	40.7
	Ortaokul	304	21.9
	Lise	339	24.4
	Üniversite	148	10.7
Yaşadığı Yer	Köy	188	13.5
	İlçe	389	28.0
	Şehir	717	51.6
	Metropol	95	6.8

Tablo 2. Öğrencilerin Şiddete Uğrama ve Şiddete Yönelik Bilgi Durumlarının Dağılımı

		n	%
Şiddete Tanık Olma Durumu	Evet	849	61.1
	Hayır	540	38.9
Şiddete Tanık Olunan Ortam (n = 849)			
	Aile içinde	129	15.2
	Akrabalar arasında	125	14.7
	Görsel ve yazılı basında	259	30.5
	Yaşanılan çevrede	237	27.9
	Görsel/yazılı basında ve yaşanılan çevrede	62	7.4
	Akrabalar arasında ve görsel ve yazılı basında	18	2.1
	Hepsi	19	2.2
Anne Babadan Şiddete Uğrama Durumu	Evet	363	26.2
	Hayır	1025	73.8
Anne Babadan Uğranılan Şiddet Türü (n = 363)			
	Fiziksel	60	16.5
	Psikolojik	178	49.0
	Ekonomik	26	7.2
	Fiziksel ve psikolojik	70	19.3
	Fiziksel, psikolojik ve ekonomik	29	8.0
Derslerde Şiddet Konusunun İşlenmesi	Evet	794	57.2
	Hayır	595	42.8
Şiddete Uğramış Kadına Yaklaşımında Bulunabilme	Bulunurum	480	34.6
	Bulunamam	907	65.4

Öğrencilerin %61.1'i şiddete tanık olmuş olup bunların %30.5'i görsel ve yazılı basında, %27.9'u yaşadıkları çevrede, %15.2'si de aile içinde şiddete tanık olmuşlardır. Öğrencilerin %26.2'si anne babaları tarafından şiddete uğradıklarını, bunların %49.0'u psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmektedir. Ayrıca öğrencilerin; %57.2'si şimdiye kadar ki eğitim sürecinde gördükleri derslerde şiddet konusunun işlendiğini, ancak %34.6'sı şiddete uğramış bir kadına yaklaşımda bulunabileceğini belirtmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Ekonomik şiddet		Duygusal psikolojik cinsel şiddet		Meşrulaştırıcı mitler		Neden açıklayıcı mitler		Şiddete ilişkin tutum ölçeği Toplam puan	
	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.
Bölüm										
Ebelik	12.38	4.84	12.02	4.52	4.87	2.28	6.38	2.33	35.67	9.45
Hemşirelik	15.63	5.41	13.11	4.58	5.94	2.53	7.29	2.57	41.98	11.11
t/p	11.334/ .001		4.182/ .001		7.924/ .001		6.578/ .001		11.043/ .001	
Yaş										
≤ 18	15.15	5.42	12.50	4.31	5.75	2.44	7.46	2.60	40.88	10.87
19-22	14.38	5.37	12.79	4.62	5.54	2.49	6.88	2.48	39.61	10.90
23-26	15.07	6.43	12.80	4.93	5.86	3.08	7.05	2.97	40.80	12.86
≥ 27	16.28	8.90	13.00	5.59	5.85	1.95	6.42	2.99	41.57	14.76
F/p	1.670/ .172		.261/ .853		.720/ .540		3.504/ .015		1.040/ .374	
Sınıf										
1. sınıf	15.27	5.51	12.48	4.25	5.75	2.41	7.42	2.56	40.94	10.84
2. sınıf	14.57	5.38	13.06	4.80	5.67	2.59	6.90	2.54	40.23	11.15
3. sınıf	13.51	5.37	12.46	4.61	5.22	2.34	6.46	2.40	37.66	10.70

4. sınıf	14.02	5.25	13.08	4.83	5.45	2.73	6.85	2.38	39.42	11.01
F/p	6.703/.000		1.914/.125		3.063/.027		9.116/.000		5.604/.001	
Cinsiyet										
Kadın	13.50	4.90	12.35	4.55	5.16	2.22	6.64	2.34	37.67	9.86
Erkek	19.60	5.09	14.64	4.29	7.64	2.76	8.63	2.74	50.51	9.93
t/p	5.314/.001		.042/.989		2.575/.052		4.012/.007		3.744/.011	
Aile Tipi										
Çekirdek	14.27	5.358	12.73	4.67	5.51	2.48	6.88	2.51	39.40	10.88
Geniş	15.79	5.71	12.81	4.17	5.84	2.53	7.47	2.52	41.92	11.26
Parçalanmış	14.73	4.97	13.00	4.86	6.73	3.01	7.31	2.92	41.78	11.27
F/p	5.314/.001		.042/.989		2.575/.052		4.012/.007		3.744/.011	
Anne Eğitimi										
Okuryazar değil	15.71	5.81	14.11	4.50	6.21	2.73	7.46	2.45	43.50	11.13
İlköğretim	14.22	5.27	12.49	4.59	5.50	2.44	6.90	2.53	39.13	10.85
Ortaokul	14.70	5.61	12.36	4.27	5.42	2.37	7.13	2.59	39.63	10.58
Lise	13.98	5.16	12.29	4.33	5.35	2.49	6.61	2.49	38.26	11.15
Üniversite	15.44	5.86	14.29	6.30	5.61	2.76	6.32	2.31	41.67	11.50
F/p	3.793/.004		7.159/.000		4.124/.003		3.680/.005		7.862/.000	
Baba Eğitimi										
Okuryazar değil	15.75	5.00	14.81	5.19	6.72	2.70	7.48	2.25	44.78	9.88
İlköğretim	15.03	5.72	13.04	4.76	5.81	2.58	7.18	2.60	41.09	11.48
Ortaokul	14.33	5.46	12.57	4.37	5.36	2.45	6.76	2.38	39.04	10.57
Lise	14.10	5.14	12.23	4.27	5.43	2.43	7.01	2.56	38.78	10.58
Üniversite	13.87	4.938	12.68	4.75	5.29	2.29	6.54	2.45	38.39	10.47
F/p	2.816/.024		3.480/.008		4.348/.002		2.921/.020		5.362/.000	
Yaşadığı Yer										
Köy	15.79	5.85	13.63	4.40	5.94	2.73	7.34	2.62	42.71	11.30
İlçe	14.74	5.59	12.74	4.45	5.50	2.36	7.04	2.43	40.04	10.81
Şehir	14.20	5.22	12.61	4.68	5.55	2.48	6.92	2.54	39.30	10.79
Metropol	13.86	5.28	12.05	4.60	5.51	2.69	6.57	2.59	38.01	11.82
F/p	4.931/.002		3.267/.021		1.444/.228		2.289/.077		5.818/.001	

Öğrencilerin bazı sosyodemografik özelliklerine (bölüm, cinsiyet, aile tipi, anne ve baba eğitimi, yaşadıkları yer) göre kadına uygulanan şiddete ilişkin tutum ölçeği toplam puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Hemşirelik bölümünde okuyan, cinsiyeti erkek olan, geniş ve parçalanmış ailede yaşayan, annesi ve babası okuryazar olmayan, köyde yaşayan öğrencilerin şiddete ilişkin tutumunda gelenekselliğin arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş gruplarına göre elde edilen puan ortalamaları ile yapılan analizde, sadece “neden açıklayıcı mitler” boyutunda fark olduğu ($p < .05$), diğer alt boyutlar ve toplam ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($p > .05$) saptanmıştır 18 yaş ve altındaki öğrencilerin şiddete ilişkin neden açıklayıcı mitler tutumunda gelenekselliğin arttığı, diğer alt boyutlarda ise çağdaş görüşe yaklaştığı bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre yalnızca duygusal, psikolojik, cinsel şiddet alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı ($p > .05$) diğer alt boyut puan ortalamaları ve şiddete ilişkin tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Birinci sınıf öğrencilerin şiddete ilişkin tutumunda gelenekselliğin arttığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Şiddete Uğrama ve Şiddete Yönelik Bilgi Durumlarına Göre Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Ekonomik şiddet		Duygusal psikolojik cinsel şiddet		Meşrulaştırıcı mitler		Neden açıklayıcı mitler		Şiddete ilişkin tutum ölçeği Toplam puan	
	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.
Şiddete Tanık Olma Durumu										
Evet	14.28	5.27	12.50	4.49	5.49	2.42	6.83	2.42	39.12	10.60
Hayır	14.97	5.69	13.13	4.72	5.73	2.62	7.22	2.67	41.07	11.50
t/p	-2.317/.021		-2.509/.012		-1.724/.085		-2.776/.006		-3.232/.001	
Şiddete Tanık Olunan Ortam										
Aile içinde	14.47	5.54	12.64	4.40	5.75	2.42	.74	2.61	39.62	1.12

Akrabalar arasında	14.86	4.97	14.20	4.99	5.75	2.59	7.04	2.43	41.87	9.93
Görsel ve yazılı basında	13.98	5.21	11.99	4.13	5.33	2.41	6.77	2.24	38.08	1.05
Yaşanılan çevrede	14.45	5.26	12.34	4.42	5.52	2.39	7.02	2.53	39.35	1.03
Görsel/yazılı basında ve yaşanılan çevrede	14.12	5.88	11.82	4.70	5.27	2.34	6.88	2.58	38.11	1.17
Akrabalar arasında ve görsel / yazılı basında	14.00	4.71	12.00	3.86	5.27	2.24	5.88	2.05	37.16	8.89
Hepsi	13.52	6.02	12.26	5.46	5.52	3.28	6.05	2.46	37.36	1.23
F/p	.526/ .789		3.979/ .001		.780/ .586		1.229/ .289		2.148/ .046	
Anne Babadan Şiddete Uğrama Durumu										
Evet	14.92	5.53	12.91	4.65	5.81	2.53	6.91	2.47	40.56	11.10
Hayır	14.42	5.41	12.68	4.57	5.51	2.49	7.02	2.55	39.64	10.96
t/p	1.503/ .133		.814/ .416		1.930/ .054		- .708/ .479		1.360/ .174	
Maruz Kalınan Şiddet Türü										
Fiziksel	15.66	5.58	13.76	4.42	6.28	2.76	7.48	2.45	43.20	1.11
Psikolojik	14.65	5.66	12.55	4.63	5.66	2.58	6.89	2.64	39.76	1.17
Ekonomik	14.76	5.50	12.34	5.29	5.19	2.31	6.23	2.45	38.53	1.11
Fiziksel ve psikolojik	15.10	4.96	13.04	4.38	5.87	2.41	6.94	2.10	40.95	9.62
Fiziksel, psikolojik ve ekonomik	14.62	5.88	13.51	5.32	6.17	2.07	6.37	2.24	40.68	1.01
F/p	.423/ .792		.996/ .410		1.209/ .307		1.633/ .165		1.316/ .263	
Derslerde Şiddet Konusunun İşlenmesi										
Evet	14.42	5.45	12.68	4.590	5.48	2.49	6.90	2.51	39.50	10.74
Hayır	14.71	5.43	12.83	4.59	5.73	2.51	7.10	2.55	40.38	11.32
t/p	- .963/ 0.336		- .610/ .542		-1.795/ .073		-1.435/ .152		-1.471/ .142	
Şiddete Uğramış Bir Kadına Yaklaşımında Bulunabilme										
Evet	14.81	5.51	12.92	4.54	5.66	2.54	7.03	2.57	40.42	11.15
Hayır	14.02	5.28	12.41	4.66	5.43	2.41	6.90	2.46	38.78	10.60
t/p	2.571/ .010		1.939/ .053		1.574/ .116		.916/ .360		2.654/ .008	

Öğrencilerin şiddete tanık olma durumlarına göre yalnızca meşrulaştırıcı mitler alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı ($p > .05$) diğer alt boyut puan ortalamaları ve şiddete ilişkin tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Şiddete tanık olanların olmayanlara göre geleneksellikten uzaklaştığı ve çağdaş görüşe daha çok yaklaştığı saptanmıştır. Öğrencilerin şiddete tanık olunan ortama göre şiddete ilişkin tutum ölçeği toplam puan ortalaması ile yalnızca duygusal, psikolojik, cinsel şiddet alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p < .05$), diğer alt boyut puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p > .05$). Akrabalar arasında şiddete tanık olanların geleneksel görüşe daha çok yaklaştığı saptanmıştır. Öğrencilerin şiddete uğrama ve uğranılan şiddet türü, derslerde şiddet konusunun işlenmesi açısından kadına uygulanan şiddete ilişkin tutum ölçeği ve alt boyutları ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Öğrencilerin şiddete uğramış kadına yaklaşımda bulunabilme durumuna göre şiddete ilişkin tutum ölçeği toplam puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamalarından yalnızca ekonomik şiddet alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p < .05$) diğer alt boyut puan ortalaması arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır ($p > .05$). Şiddete uğramış bir kadına yaklaşımda bulunurum diyen öğrencilerin ekonomik şiddet ve genel tutum açısından geleneksele yaklaştığı belirlenmiştir (Tablo 4).

Tartışma

Dünya üzerinde her ırk ve ülkeden dört aileden birinde aile içi şiddet görülür. Dünya'da ve Türkiye'de yapılan araştırmalar aile içi şiddete maruz kalanların çok büyük bir bölümünün kadınlar olduğunu ortaya koymaktadır (Ergil, 2001; Karaoğlu, Çivi, Kutlu ve Marakoğlu, 2006; Şahin ve Dişsiz 2009; World Health Organization [WHO], 2005). Ebe ve hemşirelerin kadına yönelik şiddete ilişkin bakımda etkin rol alabilmeleri için şiddete uğrayan kadına yardım etme bilgi ve becerisine sahip olmaları gerekir. Ebe ve hemşirelerin kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumlarının farkında olmaları, olumsuz tutuma sahip olanların şiddete uğramış kadınların sağlık bakım sorunları ve bakımı konusunda duyarlılık kazandırılması ve bilinçlendirilmesi önemlidir. Bu nedenle ebe ve hemşirelerin öncelikle kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının ve tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin deneyim ve tutumları ile ilgili veriler literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan ebelik bölümü öğrencilerinin şiddet tutumu genel puan ortalaması 35.67 ± 9.45 , hemşirelik bölümü öğrencilerinin şiddet tutumu genel puan ortalaması ise 41.98 ± 11.11 (min-maks = 19-71) olup öğrencilerin şiddet tutumu genel puan ortalamasının 57 puan olan ölçek ortalamasından düşük olduğu

görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin KYS'ye ilişkin tutumlarında kadınlara karşı erkekler tarafından uygulanan şiddetin normal bir davranış olarak görüldüğü geleneksel bakış açısından uzaklaştığını, şiddete uğrayan kadını destekleyici çağdaş görüşe yaklaştığını göstermektedir. Elde ettiğimiz sonucun aksine bazı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin KYS'ye ilişkin tutumlarında geleneksel bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır (Kanbay ve ark., 2012; Kaplan ve ark., 2014). Öğrencilerin ŞİTÖ alt boyutlarına yönelik tutumları incelendiğinde, tüm alt boyutlarda puan ortalamalarının ölçek alt boyut puan ortalamasından düşük olduğu geleneksel bakış açısından uzaklaştıkları belirlenmiştir (Tablo 3). Bu bulgu öğrencilerin; şiddeti sadece fiziksel boyutta değerlendirmediklerini ekonomik, duygusal, psikolojik ve cinsel şiddeti de şiddet türü olarak ele aldıklarını, meşrulaştırmadıklarını, şiddetin ve şiddetin sonuçlarının farkında olduklarını göstermektedir. Ulaştığımız bu sonuçlar profesyonel bir mesleğin üyesi olmaya aday ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin önyargılarını, inançlarını ve olumsuz tutumlarını mesleklerine yansıtmadan, geleneksellikten uzak, şiddete uğrayan kadını destekleyici modern tutum içinde bulunmalarında ve meslek yaşantılarında bakım verirken bu tutum içinde yaklaşımda bulunacakları öngörüsünden dolayı sevindirici bir bulgudur. Ebelik ve hemşirelik bölüm öğrencileri kendi aralarında karşılaştırıldığında ise tüm alt boyutlarda ve ölçek genelinde ebelik bölüm öğrencilerinin tutum puan ortalamalarının daha düşük ve aradaki farkın anlamlı olduğu, ebelik bölümü öğrencilerinin hemşirelik bölüm öğrencilerine göre geleneksellikten daha uzak çağdaş görüşe daha yakın oldukları görülmektedir. Bu sonuç şiddet olaylarının giderek arttığı günümüzde, şiddete uğrayan bir kadının yardım isteyebileceği, onlara destek olabilecek ve bilgi verebilecek en yakın sağlık personelinin ebe olmasından dolayı sevindirici ve önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Kaplan ve arkadaşlarının (2014) çalışma sonucunun aksine çalışmamızda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumda geleneksel görüşe yakın olduğu saptanmıştır. Elde ettiğimiz bulguyla uyumlu olarak Kodan Çetinkaya'nın (2013) çalışmasında erkek üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin kızlara göre daha yüksek olduğu ve kız öğrencilerin erkeklere göre daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Erkek öğrencilerin şiddete ilişkin tutum puanlarının yüksek olması ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip olmaları, toplumun erkeğe yüklemiş olduğu rollerle, kızların ve erkeklerin yetiştirme biçimlerinin birbirinden farklı olmasıyla açıklanabilir. Ülkemizde kadının konumu dikkate alındığında erkek öğrencilerin şiddete ilişkin tutumunun kız öğrencilere göre daha geleneksel olması beklenen bir sonuç olabilmektedir. Erkek öğrencilerin şiddete ilişkin tutumlarının geleneksel olması erkeklerin kızlara göre daha saldırgan ve şiddete eğilimli bireyler olduklarını da düşündürmektedir. Özellikle aileler ve toplum tarafından erkeklere saldırgan ve yarışmacı olmaları öğretilirken; kızlara sakin, sıcak ve destekleyici olmaları öğretilmekte, saldırganlık ya da şiddet türü davranışlar erkekler açısından kabul edilirken, kızlar açısından onay görmemektedir. Erkek öğrencilerin kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumda geleneksel görüşe yakın olması tutumunu özellikle mesleki uygulamalarına, verdiği bakımlara yansıtması önemlidir. Erkek öğrencilerin sahip olduğu geleneksel görüşün, tutumun özelliği gereği değiştirilmesi uzun süreli çaba gerektirdiğinden eğitim süreci ile birlikte özellikle erkek öğrencilerin şiddete yönelik mesleki rollerini daha iyi benimsemeleri beklenmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin anne-baba eğitim seviyesinin ve yaşamının çoğunu geçirdiği yerin ŞİTÖ puan ortalaması üzerinde etkili olduğu bulunmuş, anne-baba eğitim seviyesi yükseldikçe geleneksellikten uzaklaştığı, köyde yaşama durumunda ise gelenekselliğe yaklaştığı belirlenmiştir. Bireylerde eğitim seviyesinin artışıyla kadına yönelik şiddetin hoş karşılanmadığı, şiddete uğrayan kadının desteklendiği modern yapıların kuvvetlenmesinin beklenen bir durum olması çalışma sonucunu destekler niteliktedir. Kodan Çetinkaya'nın (2013) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin anne-baba eğitim durumuna göre şiddet eğilimleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan çalışmalarda kırsal alanda kadının daha fazla eş şiddeti ile karşı karşıya olduğu (Gömbül, 2000) ve yaşamın çoğunu köyde geçirmiş olmanın, şiddet tutumu puan ortalamalarını artırdığı ve şiddete karşı tutumların gelenekselleştiği saptanmıştır (Gömbül, 2000; Taşçı, 2003). Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşamlarının büyük bir kısmını şehirde geçirmesi kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkilemiş olması açısından önemlidir. Gelenek ve göreneklerin daha baskın olduğu, şiddete ilişkin inanışların daha kolay şekilde yeniden üretildiği köyde yaşama ile şehirde yaşama öğrencilerin tutumlarını farklı şekilde etkilemiş olabilir.

Aile içinde şiddete maruz kalma ya da tanık olma bireyin şiddet eylemi göstermesinde önemli bir etken olabilir. Öğrencinin anne-babası tarafından şiddete maruz kalma nedenleri aynı zamanda öğrencinin saldırganlık eğiliminin nedenlerini de oluşturmaktadır (Ayan, 2007). Şiddete maruz kalan ya da tanık olan üniversite öğrencilerinin saldırganlık (Ayan, 2007) ve şiddet (Kodan Çetinkaya, 2013) eğilimlerinin daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmamızda öğrencilerin %61.1'i ailede, çevrede, akrabalar arasında ve basında şiddete tanık olduğunu, bunların %26.2'si anne ve babası tarafından şiddete uğradığını ifade etmiştir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin şiddete tanık olma oranının %29.1 ile %44.7, ebeveynler tarafından şiddete uğrama oranının da %28.2 ile %60.1 arasında değiştiğini, öğrenciler arasında şiddete uğrama ve şiddete tanık olma durumunun yüksek olduğunu göstermektedir (Bozkurt, Daşkan, Kavlak ve Şirin 2013; Kanbay ve ark., 2012; Karabulutlu, 2015, Tunçel, Dündar ve Pekşen 2007). Bu çalışma sonuçları ve bizim elde ettiğimiz sonuç çalışmaya katılan bu gençlerin ileriki yıllarda şiddetle karşılaşma veya şiddet uygulama olasılığını düşündürmektedir. Bu çalışmalarla karşılaştırıldığında çalışmamızda anne baba tarafından şiddete uğrama oranı düşük olmakla birlikte öğrencilerin yaklaşık dörtte birinin anne baba tarafından şiddete uğraması azımsanmayacak bir orandır.

Çalışmamızda öğrencilerin %57.2'si derslerde şiddet konusunun işlendiğini ifade etmiştir. Elde ettiğimiz sonuca yakın olarak Kanbay ve arkadaşları (2012) çalışmasında öğrencilerin %54.3'ü şu ana kadar herhangi bir eğitim faaliyetine katılmadığını ifade etmiş, Tunçel ve arkadaşları (2007) ise öğrencilerin sadece %10.6'sının aile içi şiddet konusunda eğitim aldığını bildirmiştir. Şiddetin bir sağlık sorunu olarak tanımlanabilmesinde şiddete yönelik eğitimin önemli olduğu belirtilmektedir (Watts, 2004). Eğitim bireyin tutum yaklaşımında etkili olmakta ve tutum değişikliği ancak eğitim yoluyla gerçekleşebilmektedir (Mandt, 1993). Bu bakımdan ebelik ve hemşirelik öğrencilerinde erken dönemde farkındalık geliştirmede; birinci sınıftan itibaren şiddete ilişkin bireysel ön yargılarını sorgulamalarının sağlanması, KYS, toplumsal cinsiyet, kadın ve insan hakları, kadın erkek eşitliği gibi konuların yer aldığı eğitimlerin verilmesi ve bu eğitimlerin meslek yaşamında da sürekliliğinin sağlanması önem taşımaktadır (Kaplan ve ark., 2014).

Çalışmamızda öğrencilerin yaklaşık üçte biri şiddete uğramış bir kadına yaklaşımda bulunabileceğini belirtmiştir. Bozkurt ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında öğrencilerin büyük çoğunluğu (%95.2) AİŞ'de sağlık personelinin sorumluluğu olduğunu ifade ederken, benzer şekilde Tunçel ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında da öğrencilerin %68.9'u AİŞ'de sağlık çalışanlarının rolünün önemini vurgulamıştır. Yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında araştırmamızda öğrencilerin KYŞ'de mesleki rollerinin farkında oldukları ve şiddete ilişkin kalıplaşmış geleneksel düşünce yapısından uzak oldukları belirlenmiştir. Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlasının eğitim süreci içerisinde şiddet konusunun ele alındığını ifade etmesi ve derslerde şiddet konusunun işlenmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak öğrencilerin sadece üçte birinin şiddete uğramış bir kadına yaklaşımda bulunabileceğini belirtmesi bu konuda eğitim gereksinimini açıkça ortaya koymaktadır. Ebe ve hemşirelerin şiddet gören kadına yardım edebilmesi için öncelikle kendi sorunlarını çözecek gerekli bilgi ve beceriye sahip olması, mesleki rolünü bilmesi, şiddete ilişkin tutumunun farkında olması gerekmektedir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Çalışma sonucunda; ebeklik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğu, geleneksellikten uzak modern görüşü yansıttığı bulunmuştur. Ebeklik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının belirlenmesi ile elde edilecek sonuçlar, eğitim programlarının planlanmasında etkili olabilir. Çalışmamızda öğrencilerin yaklaşık üçte biri şiddete uğramış bir kadına yaklaşımda bulunabileceğini belirttiğinden öğrencilerin kadına yönelik şiddet konusunda daha fazla eğitime gereksinim duydukları düşünülerek, şiddet konusunun müfredat programında her öğretim yılındaki dersler içerisine entegre edilerek ya da ayrı bir ders olarak yer verilmesi önerilebilir.

Kadına yönelik şiddet ile ilgili tekrarlı eğitimlerin ya da dersin bu konu ile ilgili farkındalığı artıracığı, gelecekteki mesleki rolleriyle ilgili bilgi, görüş ve tutumlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Etkin yapılan eğitimler sonucunda, ebe ve hemşireler çalışma alanlarında gerek kadına yönelik şiddetin önlenmesinde gerekse şiddet mağduru kadına bakım vermede daha etkin olabilecek, önemli bir halk sağlığı sorunu olan şiddetle mücadelede büyük katkı sağlayabilecektir. Bununla birlikte araştırma sonucunda erkeklerin daha gelenekselci olduğu belirlendiğinden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yapılacak eğitim programlarına mümkün olduğu kadar erkeklerin katılımı sağlanabilir ve erkeklere yönelik şiddetle ilgili eğitim programları düzenlenebilir. Ayrıca üniversitelerin Mediko ve Sosyal Birimleri tarafından şiddet ve şiddetin neden olduğu olumsuzluklar hakkında üniversite öğrencilerine yönelik bilgilendirme, danışmanlık hizmetleri ya da rehberlik hizmetlerinin artırılması da önerilmektedir. Çalışmanın farklı üniversitelerde başta ebeklik ve hemşirelik bölümleri olmak üzere diğer sağlıkla ilgili bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin de dahil edildiği geniş bir popülasyonla toplumsal cinsiyet rollerine ve şiddete ilişkin daha kapsamlı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 206-214.
- Bozkurt, Ö.D., Daşkan, Z., Kavlak, O., & Şirin, A. (2013). Ebeklik öğrencilerinin gebelikte şiddet konusundaki bilgi, görüş ve mesleki tutumlarının belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 99-107.
- Declaration on the Elimination of Violence Against Women The General Assembly. (1993). United National USA. Erişim tarihi: 1 Aralık 2016. www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm
- Dönmez, G., Şimşek, H., & Günay, T. (2012). Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10 (3), 151-159.
- Ending Violence Against Women. Population reports. (1999). Erişim tarihi: 15 Ekim 2016. [http://www.infoforhealth.org/pr/111/violence.pdf/](http://www.infoforhealth.org/pr/111/violence.pdf)
- Ergil, D. (2001). Şiddetin kültürel kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 399, 40-41.
- Gömbül, Ö. (2000). Hemşirelerin ailede kadına eşi tarafından uygulanan şiddete ve şiddete mesleki role ilişkin tutumları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2 (1), 19-32.
- Kadın ve aile bireylerine yönelik şiddet inceleme raporu, (2011). TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. Erişim tarihi: 15 Eylül 2016. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/.../raporlar/29_05_2012.pdf
- Kadına Yönelik Aile İçi şiddeti Önleme Projesi. (2013). ECORYS Danışmanlık ve Mühendislik Ltd. Şti. Erişim tarihi: 15 Ekim 2016 <https://app1.jandarma.tsk.tr/KYSOP/uzaktan.../2%20KYAIS.pdf>
- Kanbay, Y., Işık, E., Yavuzaslan, M., & Keleş, S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili görüş ve tutumlarının belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi/Gümüşhane University Journal of Health Sciences*. 1 (2), 107-119.
- Kaplan, S., Akalın, A., Pınar, G., & Yılmaz, T. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddete ve mesleki rollerine yönelik tutumları. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*, 2 (1), 26-35.
- Karabulutlu, Ö. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin deneyimleri ve tutumları. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 4 (1), 27-34.
- Karaoğlu, N., Çivi, S., Kutlu, R., & Marakoğlu, K. (2006). Şiddete maruz kalan kadınlara göre şiddet uygulayanların sosyodemografik özellikleri: Konya'da toplum bazlı bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 26, 522-526.
- Kıyak, S., & Akın, B. (2010). Hemşire ve ebelerin kadına yönelik şiddet konusunda bilgi ve tutumları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2, 5-16.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1 (2), 21-43.

- Krug, E.C., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A., & Lozana, R. (Eds.). (2002). World report on violence and health. Geneva: World Health Organization. Erişim tarihi: 15 Ekim 2016. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/wrvh1/en/.
- Mandt, A.K. (1993). Curriculum revolution in action: Nursing and crisis intervention for victims of family violence. *Journal of Nursing Education*, 32 (1), 7- 12.
- Şahin, N., & Dişsiz, M. (2009). Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 263-274.
- Taşçı, N. (2003). Ebelerin aile içinde kadına uygulanan şiddete ve şiddette mesleki rollerine ilişkin tutumları. Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli, Türkiye.
- Tunçel, E.K., Dündar, C., & Pekşen, Y. (2007). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 17 (2), 105-110.
- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. (2009). Elma Teknik Basım Matbaası. (ss.1-287) Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- UN Women. (2013). Violence against women prevalence data: Surveys by country. Erişim tarihi: 20 Ekim 2016, http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/vawprevalence_matrix_june_2013.pdf.
- Watts, N. (2004). Screening for domestic violence, a team approach for maternal/newborn nurses. *AWHONN Lifelines*, 8 (3), 211-219.
- World Health Organization. (2005). Multi-country study on women’s health and domestic violence against women initial reports on prevalence. Health outcomes and women’s responses. Geneva. Erişim: 1 Aralık 2016. <http://www.cominit.com/en/node/221950/38>
- World Health Organization. (1997). Violence against women a priority health issue. What health workers can do? Geneva. Erişim tarihi 20 Ekim 2016, <http://www.who.int/gender/violence/en/v9.pdf/>